

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย “การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสืบสานตำนานม่อนกองข้าวหมู่ 2 บ้านสาสบหก ตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และรวบรวมตำนานม่อนกองข้าวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน และเพื่อศึกษาแนวทางการสืบสาน ถ่ายทอด ตำนานม่อนกองข้าวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การดำเนินงานระยะที่ 1 มีการชี้แจงแผนโครงการ เวทีสืบค้นรวบรวมข้อมูลผู้รู้ เรื่องเล่าขาน เหตุการณ์อัศจรรย์ และหลักฐานอ้างอิงของตำนานม่อนกองข้าว เวทีรวบรวมข้อมูลด้านประเพณีความเชื่อ วิถีชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติในตำนานม่อนกองข้าว กิจกรรมศึกษาเส้นทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่จริง การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสืบค้นระดม รวบรวม และศึกษาเส้นทางประวัติศาสตร์พื้นที่จริง และการคืนข้อมูลตำนานม่อนกองข้าวให้ชุมชนวิพากษ์ และ เพิ่มเติมแก้ไข ผลการดำเนินงาน พบว่าสมาชิกในชุมชน ได้แก่เยาวชน ทีมวิจัย ที่ปรึกษาโครงการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้รู้ ในชุมชนเข้าใจที่มาของโครงการ ให้ความสนใจ ให้ความสำคัญ และจะให้การชี้แนะสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน มีความตระหนัก เห็นคุณค่าของม่อนกองข้าวที่มีต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ได้ชุดความรู้ข้อมูลจากการเล่าขาน เหตุการณ์อัศจรรย์ที่เกิดขึ้นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน หลักฐานอ้างอิงประกอบตำนานม่อนกองข้าว มีข้อมูลอ้างอิงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชน พบแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และทรัพยากรในชุมชน ด้านประเพณีความเชื่อวิถีชีวิต และการดำเนินชีวิตของบรรพชนคนสาสบหกต่อเนื่องกันมาอย่างไร

การดำเนินงานระยะที่ 2 เป็นกิจกรรมสืบสานตำนานม่อนกองข้าว มีการจัดงานสืบสานตำนานม่อนกองข้าว มีกิจกรรมหลากหลาย ได้แก่ การเล่าขานตำนานม่อนกองข้าว การประกวดเขียนเรียงความหัวข้อ “บ้านสาสบหกกับม่อนกองข้าว” ประกวดการแต่งกลอน 8 หัวข้อ “ม่อนกองข้าวของเรา” ประกวดการขับร้องเพลงขอ เกี่ยวกับม่อนกองข้าว และมีการจัดเวทีเพื่อหาแนวทางการถ่ายทอดตำนานม่อนกองข้าวสู่สาธารณะชน หน่วยงานในระดับพื้นที่ที่เกี่ยวข้องและสนใจ ผลที่ได้ผู้ร่วมเวทีได้มีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย หัวหน้าหน่วยงาน หรือตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ ได้แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะอย่างหลากหลาย เป็นทางเลือกที่ทีมวิจัยจะได้นำเสนอผลงานการเผยแพร่ต่อไป เช่นการประกวด การแข่งขัน การจัดนิทรรศการ การสร้างสื่อมัลติมีเดีย ภาพเคลื่อนไหว ในส่วนของทางวิชาการ มีการเสวนาช่วยกันระดมความคิดเพื่อบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้

จากการทำงานยาวนานด้วยความทุ่มเทถึง 15 เดือน ชุมชนสาสบกได้เห็นการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างที่เกิดขึ้น ในการหลอมรวมจิตใจของผู้คนสาสบกดีมากขึ้น จากการมีส่วนร่วมในการสืบสานตำนานม่อนกองข้าว มีความรักพื้นที่ที่มีตำนานมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ มีกำลังใจในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำห้วยหก เพื่อที่จะร่วมกันรักษาไว้ยืนนาน และร่วมกันศึกษาหาแนวทางการระบอบการต่างๆ เพื่อที่จะให้ชุมชนสาสบกได้เกิดการเรียนรู้ การสืบค้นหาสิ่งต่างๆ ที่ขาดหายไปให้กลับคืนมา ในป่าอนุรักษ์ต้นน้ำห้วยหก ชุมชนบ้านสาสบกได้ร่วมมือกับกัลยาณมิตรที่ดีคือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น หน่วยงานสนับสนุนการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสถาบันแผนพะญาจังหวัดลำปาง และบริษัทปูนซิเมนต์ไทย(ลำปาง) จำกัด โดยได้ให้การสนับสนุนอย่างดีตลอดมา

นายเจริญ เชมมา
หัวหน้าโครงการวิจัย
มกราคม 2553